

# WYMAGANIA EDUKACYJNE – GEOGRAFIA– KLASA VIII

| SEMESTR I                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Ocena dostateczna<br><i>Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny dopuszczającej oraz:</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Ocena dobra<br><i>Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny dostatecznej oraz:</i>                                                                                                                                                                                                                                       | Ocena bardzo dobra<br><i>Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny dobrej oraz:</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Ocena celująca<br><i>Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny bardzo dobrej oraz:</i>                                                                                                                                                              |
| DZIAŁ I: AZJA                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje na mapie umowną granicę między Europą a Azją;</li> <li>odczytuje z mapy współrzędne geograficzne skrajnych punktów Azji;</li> <li>wymienia trzy rekordy geograficzne Azji;</li> <li>wyjaśnia pojęcie <i>Pacyficzny Pierścień Ognia</i>;</li> <li>wymienia typy klimatów występujących w Azji.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje położenie geograficzne Azji;</li> <li>oblicza rozciągłość południkową Azji;</li> <li>podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Azji;</li> <li>podaje przykłady geograficznych kontrastów Azji w odniesieniu</li> <li>do: ukształtowania terenu, klimatu, wód powierzchniowych;</li> <li>wymienia i wskazuje na mapie obszary aktywne i nieaktywne sejsmicznie;</li> <li>wymienia czynniki decydujące o zróżnicowaniu klimatycznym Azji</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje konsekwencje dużej rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Azji;</li> <li>charakteryzuje klimat Azji;</li> <li>wyjaśnia pojęcie <i>obszar bezodpływowy</i>, wskazuje przykłady takich obszarów na mapie Azji;</li> <li>opisuje zjawiska zachodzące na granicy płyt tektonicznych.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>uzasadnia na podstawie map ogólnogeograficznych i tematycznych, że Azja jest obszarem wielkich kontrastów geograficznych;</li> <li>wyjaśnia, jak powstaje tsunami;</li> <li>opisuje kontrasty roślinne;</li> <li>opisuje związki między przebiegiem granic płyt litosfery a występowaniem rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>charakteryzuje Azję jako kontynent kontrastów gospodarczych;</li> <li>zaznacza na mapie konturowej wskazane obiekty geograficzne (elementy ukształtowania poziomego, ukształtowania powierzchni, wody powierzchniowe)..</li> </ul> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia pojęcia: <i>cyrkulacja powietrza, monsun</i>;</li> <li>• podaje, w jakim rytmie zmienia się kierunek monsunów;</li> <li>• wymienia cechy klimatu monsunowego;</li> <li>• wskazuje na mapie miejsca występowania klimatu monsunowego;</li> <li>• charakteryzuje ryż jako podstawę wyżywienia mieszkańców Azji Południowej i Południowo-Wschodniej.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia różnice w wilgotności powietrza podczas monsunu letniego i zimowego;</li> <li>• podaje przykłady zastosowania ryżu w życiu codziennym mieszkańców Azji Południowej i Południowo-Wschodniej;</li> <li>• określa warunki uprawy ryżu;</li> <li>• wyjaśnia, na czym polega tarasowanie stoków.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia mechanizm powstawania monsunu letniego i zimowego;</li> <li>• określa, czym jest kultura rolna, w szczególności: kultura ryżu;</li> <li>• podaje nazwy kilku państw, w których jest uprawiany ryż;</li> <li>• wskazuje na mapie obszary uprawy ryżu;</li> <li>• wymienia odmiany ryżu ze względu na sposób uprawy (ryż mokry, ryż suchy).</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wykazuje zależność między występowaniem klimatu monsunowego a terenami uprawy ryżu w Azji;</li> <li>• charakteryzuje aspekty kultury związanej z uprawą ryżu (kultura rolna, społeczna, kulinarna);</li> <li>• wymienia głównych producentów i eksporterów ryżu na świecie.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia znaczenie monsunu letniego dla rolnictwa i mieszkańców Azji Południowej i Południowo-Wschodniej;</li> <li>• wyszukuje dane na temat plonów i zbiorów ryżu;</li> <li>• oblicza wartość plonów i zbiorów rolnych.</li> </ul> |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• określa położenie geograficzne Japonii;</li> <li>• podaje nazwy czterech największych wysp Japonii;</li> <li>• wymienia zagrożenia przyrodnicze Japonii;</li> <li>• wskazuje przyczyny sukcesu gospodarczego Japonii;</li> <li>• podaje przykłady produktów wytwarzanych w Japonii</li> </ul>                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje warunki przyrodnicze Japonii (ukształtowanie powierzchni, klimat);</li> <li>• podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu warunków naturalnych na rozwój gospodarczy Japonii; <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia cechy kultury Japonii.</li> </ul> </li> </ul>              | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia, dlaczego w Japonii występują wulkany, trzęsienia ziemi i tsunami;</li> <li>• wymienia czynniki kształtujące klimat Japonii;</li> <li>• wymienia cechy gospodarki Japonii;</li> <li>• wymienia sposoby zapobiegania skutkom tajfunów, trzęsień ziemi i tsunami.</li> </ul>                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje konsekwencje położenia geograficznego Japonii;</li> <li>• wyjaśnia, dlaczego Japonia jest obecnie jedną z najpotężniejszych i najnowocześniejszych gospodarek świata.</li> </ul>                                                                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia założenia systemów religijno-filozoficznych występujących w Japonii;</li> <li>• opisuje warunki historyczne i kulturowe oraz określa ich wpływ na rozwój gospodarczy kraju.</li> </ul>                                       |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• określa położenie geograficzne Chin;</li> <li>• podaje liczbę ludności w Chinach;</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>• analizuje wykresy demograficzne;</li> <li>• wymienia przyczyny nierównomiernego</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia wybrane wydarzenia historyczne, które wpłynęły na gospodarkę i demografię</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia wpływ polityki jednego dziecka na strukturę płci i wieku ludności</li> </ul>                                                                                                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• ocenia wpływ decyzji politycznych na demografię i gospodarkę Chin;</li> </ul>                                                                                                                                                       |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia założenia polityki jednego dziecka;</li> <li>• wskazuje na mapie obszary o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia w Chinach;</li> <li>• podaje przykłady produktów wytwarzanych w Chinach.</li> </ul>                                  | rozmieszczenia ludności w Chinach; <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje cechy</li> </ul>                                                                                                                                                                                                               | Chin; <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje rozwój gospodarki Chin po II wojnie światowej;</li> <li>• wyjaśnia wpływ polityki jednego dziecka na zmiany współczynnika urodzeń w Chinach;</li> <li>• przedstawia kierunki rozwoju gospodarki Chin.</li> </ul>                                                          | Chin; <ul style="list-style-type: none"> <li>• analizuje zmiany wielkości zatrudnienia Chin według sektorów gospodarki na przestrzeni lat;</li> <li>• przedstawia kierunki rozwoju gospodarki Chin.</li> </ul>                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• na podstawie dostępnych źródeł (mapy, wykresy klimatyczne) charakteryzuje środowisko przyrodnicze Chin;</li> <li>• ocenia znaczenie Chin</li> <li>• w gospodarce światowej.</li> </ul>                    |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• określa położenie geograficzne Indii;</li> <li>• wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego Indii;</li> <li>• podaje liczbę ludności Indii;</li> <li>• wyjaśnia pojęcie <i>kasta</i></li> </ul>                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Indii;</li> <li>• podaje cechy klimatu zwrotnikowego wilgotnego (monsunowego);</li> <li>• wymienia wybrane kontrasty społeczne w Indiach;</li> <li>• podaje przykłady problemów demograficznych i społecznych Indii</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• przedstawia wpływ procesów geologicznych na ukształtowanie powierzchni Indii;</li> <li>• opisuje wpływ klimatu na rolnictwo w Indiach;</li> <li>• wyjaśnia, na czym polega system kastowy społeczeństwa w Indiach.</li> </ul>                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>• przedstawia najważniejsze wydarzenia z historii Indii;</li> <li>• porównuje zmiany demograficzne Indii na przestrzeni lat;</li> <li>• wymienia podstawowe założenia hinduizmu.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• przedstawia Indie jako kraj kontrastów społecznych, ale i wielkich możliwości;</li> <li>• przedstawia propozycje działań mających na celu zniwelowanie różnic w poziomie życia ludności Indii.</li> </ul> |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia pojęcie <i>Bliski Wschód</i>, określa jego granice, wskazuje ten region na mapie;</li> <li>• wymienia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu;</li> <li>• podaje przyczyny i konsekwencje konfliktów na Bliskim Wschodzie;</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia cechy klimatu podzwrotnikowego suchego i zwrotnikowego suchego, wskazuje obszary ich występowania;</li> <li>• podaje</li> </ul>                                                                                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia państwa Bliskiego Wschodu, wskazuje je na mapie;</li> <li>• opisuje konflikt izraelsko- <ul style="list-style-type: none"> <li>• -palestyński;</li> </ul> </li> <li>• określa, czym jest tzw. Państwo Islamskie;</li> <li>• przedstawia sytuację uchodźców z krajów</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia podstawowe założenia islamu, chrześcijaństwa i judaizmu;</li> <li>• wyjaśnia, w jaki sposób warunki przyrodnicze wpływają na militarne znaczenie wybranych</li> </ul>            | <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje sytuację kobiet w krajach Bliskiego Wschodu;</li> <li>• analizuje związek między konfliktami na Bliskim Wschodzie a kryzysem migracyjnym w Europie.</li> </ul>                                    |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia pojęcie <i>uchodźca</i>.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                               | charakterystyczne cechy wód powierzchniowych regionu;<br><ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje ludność Bliskiego Wschodu;</li> <li>• wymienia tereny sporne na Bliskim Wschodzie.</li> </ul>                                                                            | Bliskiego Wschodu;<br><ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia pojęcie <i>arabska wiosna</i>.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                       | części Bliskiego Wschodu;<br><ul style="list-style-type: none"> <li>• na podstawie dostępnych źródeł omawia konflikty na Bliskim Wschodzie;</li> <li>• omawia sytuację Kurdów.</li> </ul>                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje, do jakiej grupy surowców należy ropa naftowa, wymienia przykłady zastosowań tego surowca;</li> <li>• określa położenie geograficzne Zatoki Perskiej;</li> <li>• podaje przykłady inwestycji dzięki dochodom ze sprzedaży ropy naftowej.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia obszary występowania ropy naftowej na Bliskim Wschodzie i państwa o największych zasobach tego surowca na świecie;</li> <li>• podaje przykłady wskaźników służących do porównania rozwoju gospodarczego i społecznego państw</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje nazwy państw leżących w rejonie Zatoki Perskiej, określa ich położenie na mapie;</li> <li>• wymienia państwa o największym wydobywaniu ropy naftowej na świecie;</li> <li>• omawia rolę OPEC, wymienia przykłady państw wchodzących w skład tej organizacji.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje Arabię Saudyjską jako przykład naftowego giganta;</li> <li>• podaje kryteria potrzebne do wyliczenia wskaźnika HDI;</li> <li>• wyjaśnia pojęcie <i>embargo</i>;</li> <li>• porównuje poziom gospodarczy i poziom życia ludności wybranych krajów Bliskiego Wschodu.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• na podstawie mapy wskaźnika HDI na świecie charakteryzuje poziom rozwoju ludności w wybranych państwach;</li> <li>• przedstawia propozycje działań pozwalających utrzymać wysoki poziom rozwoju gospodarczego państwom wydobywającym ropę naftową po jej wyczerpaniu.</li> </ul> |
| <b>SEMESTR II</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <b>Ocena dopuszczająca</b>                                                                                                                                                                                                                                                                          | <b>Ocena dostateczna</b><br><i>Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny dopuszczającej oraz:</i>                                                                                                                                                                   | <b>Ocena dobra</b><br><i>Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny dostatecznej oraz:</i>                                                                                                                                                                                                         | <b>Ocena bardzo dobra</b><br><i>Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny dobrej oraz:</i>                                                                                                                                                                                                                       | <b>Ocena celująca</b><br><i>Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny bardzo dobrej oraz:</i>                                                                                                                                                                                                       |
| <b>DZIAŁ II: AFRYKA</b>                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• określa położenie geograficzne Afryki;</li> <li>• wymienia nazwę najwyższego szczytu tego kontynentu, podaje przykłady rzek i jezior Afryki;</li> <li>• wyjaśnia pojęcia: <i>pasat</i>, <i>deszcz zenitalny</i>;</li> <li>• wymienia typy klimatów występujących w Afryce, wskazuje na mapie miejsca ich występowania;</li> <li>• podaje czynniki kształtujące klimat Afryki.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje linię brzegową Afryki;</li> <li>• wymienia cechy ukształtowania powierzchni tego kontynentu;</li> <li>• charakteryzuje czynniki kształtujące klimat Afryki;</li> <li>• oblicza wartość temperatury na określonej wysokości.</li> </ul>                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia mechanizm powstawania pasatów;</li> <li>• na podstawie klimatogramów opisuje klimat Afryki;</li> <li>• omawia rozkład wyżów i niżów barycznych w strefie międzyzwrotnikowej;</li> <li>• charakteryzuje środowisko przyrodnicze Afryki.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• przedstawia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej;</li> <li>• omawia wpływ prądów morskich na klimat Afryki;</li> <li>• wyjaśnia, jak powstały Wielkie Rowy Afrykańskie.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wykazuje zależność między cyrkulacją powietrza a wielkością opadów w Afryce;</li> <li>• zaznacza na mapie konturowej wskazane obiekty geograficzne (oceany, morza, zatoki, wyspy, półwyspy, krainy geograficzne, rzeki, jeziora Afryki).</li> </ul> |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia strefy klimatyczno-roślinno-glebowe Afryki, wskazuje na mapie miejsca ich występowania;</li> <li>• wyjaśnia, dlaczego Afryka jest kontynentem o wyraźnej strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej;</li> <li>• wyjaśnia pojęcia: <i>wilgotny las równikowy</i>, <i>sawanna</i>, <i>pustynia</i>, <i>makia</i>, <i>rzeka okresowa</i>, <i>rzeka epizodyczna</i>.</li> </ul>      | <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje klimat stref klimatycznych Afryki na podstawie klimatogramów;</li> <li>• wymienia strefy roślinne Afryki;</li> <li>• podaje typy gleb występujących w Afryce;</li> <li>• wymienia czynniki astrefowe wpływające na zróżnicowanie krajobrazów Afryki.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje strefy klimatyczno-roślinno-glebowe Afryki;</li> <li>• wskazuje obszary z dostatecznymi oraz bardzo dużymi sumami opadów atmosferycznych, a także obszary suche;</li> <li>• charakteryzuje wody powierzchniowe Afryki.</li> </ul>                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>• analizuje mapy klimatyczne, glebowe i roślinne Afryki;</li> <li>• podaje przykłady astrefowości klimatyczno-roślinno-glebowej;</li> <li>• wyjaśnia pojęcie: <i>las namorzynowy</i></li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wykazuje związek między klimatem, roślinnością a glebami i omawia ich wpływ na kształtowanie krajobrazu;</li> <li>• wskazuje, jaki wpływ na rozwój rolnictwa ma wielkość opadów atmosferycznych w różnych regionach Afryki.</li> </ul>              |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia pojęcia: <i>kolonializm</i>, <i>pustynnienie</i>;</li> <li>• wymienia czynniki utrudniające rozwój gospodarczy państw Afryki;</li> <li>• podaje przykłady roślin uprawianych w Afryce.</li> </ul>                                                                                                                                                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia czynniki decydujące o rozwoju rolnictwa Afryki;</li> <li>• wymienia skutki gospodarki rolnej;</li> <li>• podaje przyczyny</li> </ul>                                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje warunki naturalne i formy gospodarowania w strefie Sahelu;</li> <li>• wyjaśnia pojęcie <i>degradacja gleby</i> i tłumaczy, na czym polega ten proces;</li> </ul>                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>• na podstawie map lub innych źródeł porównuje warunki przyrodnicze strefy Sahelu z innym wybranym obszarem Afryki;</li> </ul>                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia wpływ kolonializmu na sytuację gospodarczą i społeczną państw Afryki;</li> <li>• wyjaśnia, dlaczego Afryka jest kontynentem bardzo</li> </ul>                                                                                                |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <p>pustynnienia Sahelu, wskazuje ten region na mapie;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia cechy rolnictwa tradycyjnego.</li> </ul>                                                                                                                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawia działania służące rozwojowi nowoczesnego rolnictwa w Afryce.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawia możliwe działania na rzecz zatrzymania i odwrócenia procesu pustynnienia w strefie Sahelu.</li> </ul>                                                                 | <p>różnorodnym pod względem przyrodniczym, kulturowym i gospodarczym;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia przykłady działań, które mogą służyć rozwojowi rolnictwa w Afryce.</li> </ul>                                             |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje położenie geograficzne Etiopii lub innego państwa;</li> <li>wyjaśnia pojęcia: <i>głód, głód utajony, niedożywienie</i>;</li> <li>wymienia przyczyny głodu w Afryce;</li> <li>wymienia skutki głodu.</li> </ul>                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>na podstawie mapy wymienia państwa Afryki cechujące się wysokim wskaźnikiem głodu;</li> <li>wymienia naturalne i społeczno-gospodarcze przyczyny głodu w Etiopii lub w innym państwie afrykańskim.</li> </ul>                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przykłady działań mających na celu likwidowanie przyczyn głodu w Afryce;</li> <li>wyjaśnia, czym zajmuje się FAO</li> </ul>                                                                                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia, dlaczego materialna pomoc humanitarna jest nieefektywna;</li> <li>omawia rolę misji w rozwiązywaniu problemu głodu w Afryce.</li> </ul>                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>wykazuje zależność między warunkami przyrodniczymi a występowaniem głodu w innych niż Etiopia krajach Afryki.</li> </ul>                                                                                     |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje położenie geograficzne Kenii lub innego kraju z dobrze rozwiniętą turystyką;</li> <li>wyjaśnia, dlaczego w Kenii lub w wybranym innym państwie rozwinęła się turystyka;</li> <li>wymienia czynniki utrudniające rozwój turystyki w wybranym państwie.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>określa, w której strefie klimatycznej i krajobrazowej znajduje się Kenia lub inne państwo z dobrze rozwiniętą turystyką;</li> <li>charakteryzuje walory przyrodnicze i kulturowe tego państwa;</li> <li>wyjaśnia pojęcia: <i>turystyka masowa, turystyka zrównoważona</i>.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>charakteryzuje klimat Kenii lub innego wybranego państwa afrykańskiego z dobrze rozwiniętą turystyką;</li> <li>podaje przykłady parków narodowych i ich atrakcji w omawianym państwie;</li> <li>wymienia działania podejmowane na rzecz rozwoju turystyki w Kenii lub innym omawianym państwie afrykańskim.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>analizuje ruch turystyczny w Kenii lub wybranym państwie na podstawie danych statystycznych;</li> <li>przedstawia korzyści i zagrożenia związane z rozwojem turystyki.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia, jakie znaczenie dla wzrostu gospodarczego Kenii lub innego państwa afrykańskiego ma rozwój turystyki;</li> <li>proponuje miejsca w omawianym państwie, w których warto spędzić wakacje.</li> </ul> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• na podstawie map podaje przykłady państw o najniższej i najwyższej wartości PKB na osobę oraz najwyższym i najniższym wskaźniku HDI;</li> <li>• wymienia przyczyny zróżnicowania gospodarczego krajów Afryki;</li> <li>• na podstawie map wymienia główne cechy gospodarki wybranych państw afrykańskich.</li> </ul>                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje przyczyny niskiej efektywności rolnictwa w wielu krajach Afryki;</li> <li>• wymienia cechy poszczególnych sektorów gospodarki wybranych państw Afryki;</li> <li>• podaje dziedziny gospodarki, które współcześnie intensywnie rozwijają się w państwach Afryki.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia czynniki sprzyjające rozwojowi gospodarki w państwach afrykańskich;</li> <li>• wymienia czynniki hamujące wzrost gospodarczy;</li> <li>• podaje przykłady produktów rolnych i głównych producentów wybranych towarów wśród państw afrykańskich;</li> <li>• na podstawie danych określa, jaką część afrykańskich towarów eksportowanych i importowanych stanowią towary przetworzone, a jaką – nieprzetworzone.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• na podstawie map i innych źródeł wiedzy charakteryzuje gospodarki wybranych państw Afryki i porównuje je między sobą;</li> <li>• porównuje wartość PKB na osobę i wskaźniki HDI państw Afryki z innymi państwami świata;</li> <li>• wyjaśnia, dlaczego oparcie gospodarki na eksporcie nieprzetworzonych surowców mineralnych wpływa niekorzystnie na rozwój państwa.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• ocenia rolę poszczególnych sektorów gospodarki w rozwoju RPA, Czadu, Kenii, Nigerii i innych państw Afryki;</li> <li>• wymienia organizacje zrzeszające kraje afrykańskie, podaje zakres ich działalności.</li> </ul>                     |
| <b>DZIAŁ III: AMERYKA</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia pojęcia: <i>Ameryka, Nowy Świat, Ameryka Środkowa, rozciągłość południkowa, pampa, preria</i>;</li> <li>• wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową;</li> <li>• wymienia na podstawie mapy nazwy geograficzne skrajnych punktów Ameryki;</li> <li>• podaje główne cechy ukształtowania powierzchni</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• przedstawia podział Ameryki i wskazuje wymienione regiony na mapie;</li> <li>• opisuje położenie geograficzne Ameryki;</li> <li>• wskazuje na mapie skrajne punkty Ameryki i określa ich współrzędne geograficzne;</li> <li>• wymienia skutki dużej</li> </ul>                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>• oblicza rozciągłość południkową Ameryki w stopniach i w kilometrach;</li> <li>• charakteryzuje środowisko przyrodnicze Ameryki (uksztaltowanie powierzchni, wody, roślinność);</li> <li>• wskazuje na mapie charakterystyczne dla Ameryki Północnej i Ameryki Południowej</li> </ul>                                                                                                                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia zależność między przebiegiem granic płyt tektonicznych a ukształtowaniem powierzchni Ameryki oraz występowaniem wulkanów i trzęsień ziemi;</li> <li>• analizuje, jak układ głównych krain geograficznych</li> </ul>                                                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• analizuje zależność między rozciągłością południkową i ukształtowaniem powierzchni a wybranymi elementami środowiska przyrodniczego Ameryki;</li> <li>• zaznacza na mapie konturowej charakterystyczne dla Ameryki Północnej i</li> </ul> |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Ameryki;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje nazwy najwyższych szczytów, najdłuższych rzek, największych jezior Ameryki</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                      | <p>rozszerzenia południkowej Ameryki;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia, na czym polega południkowy układ rzeźby Ameryki;</li> <li>• wskazuje na mapie Ameryki miejsca aktywne sejsmicznie.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                  | <p>rzeki, jeziora, góry, wyżyny, niziny, depresje i pustynie;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje układ głównych krain geograficznych.</li> </ul>                                                                                                                                                                            | <p>wpływa na klimat, w tym opisuje, na czym polega rola gór jako bariery uniemożliwiającej swobodny przepływ mas powietrza;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• porównuje środowisko przyrodnicze Ameryki Północnej i Ameryki Południowej.</li> </ul> | <p>Ameryki Południowej obiekty geograficzne (góry, wyżyny, niziny, depresje, pustynie, rzeki, jeziora).</p>                                                                                                                        |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia pojęcia: <i>tornado</i>, <i>cyklon tropikalny</i>;</li> <li>• wymienia czynniki kształtujące klimat Ameryki;</li> <li>• odczytuje dane z wykresów klimatycznych;</li> <li>• podaje przykłady prądów morskich opływających wybrzeża Ameryki;</li> <li>• wskazuje na mapie regiony występowania tornad i cyklonów tropikalnych.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje klimat Amazonii na podstawie wykresu klimatycznego;</li> <li>• omawia cechy środowiska lasów równikowych, w tym faunę i florę;</li> <li>• wymienia zasoby przyrodnicze Amazonii;</li> <li>• omawia gospodarcze wykorzystanie Amazonii;</li> <li>• wymienia problemy rdzennej ludności Amazonii;</li> <li>• wymienia i omawia skutki wylesiania Amazonii.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje cechy środowiska przyrodniczego Amazonii;</li> <li>• przedstawia dowody olbrzymiej bioróżnorodności lasów Amazonii;</li> <li>• omawia ekologiczne skutki wylesiania Amazonii;</li> <li>• podaje przykłady działań zapewniających zrównoważone wykorzystanie gospodarcze Amazonii.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje dowody na wyjątkowość świata przyrody Amazonii;</li> <li>• przedstawia zestawienie zysków i strat (bilans) gospodarczego wykorzystania Amazonii.</li> </ul>                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia działania mające na celu ochronę walorów przyrodniczych Amazonii;</li> <li>• przedstawia własne propozycje działań służących poprawie warunków życia rdzennej ludności.</li> </ul> |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia pojęcia: <i>asymilacja</i>, <i>urbanizacja</i>, <i>megalopolis</i>, <i>slumsy</i>, <i>fawela</i>;</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia kierunki napływu ludności na teren Ameryki;</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje proces zasiedlania Ameryki;</li> <li>• charakteryzuje warunki</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje sytuację rdzennej ludności, wskazuje jej udział we</li> </ul>                                                                                                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje kultury prekolumbijskie;</li> <li>• proponuje własne</li> </ul>                                                                                                            |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                               |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje przykłady współczesnych problemów rdzennych społeczności Ameryki;</li> <li>• wymienia cechy megalopolis na przykładzie megalopolis BosWash;</li> <li>• podaje przykłady wielkich miast Ameryki, wskazuje je na mapie;</li> <li>• wymienia przyczyny powstawania slumsów (faweli).</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia pojęcie <i>urbanizacja</i>;</li> <li>• wyjaśnia, czym jest wskaźnik urbanizacji;</li> <li>• przedstawia proces powstawania megalopolis;</li> <li>• opisuje warunki życia w faweli.</li> </ul>                                     | <p>życia rdzennej ludności Ameryki przed przybyciem Europejczyków i w trakcie kolonizacji;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje różnice między aglomeracją a megalopolis.</li> </ul>                                                             | <p>współczesnych społeczeństwach Ameryki, wymienia jej problemy;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia przykłady działań mających na celu pielęgnowanie tradycji i kultury ludów pierwotnych w Ameryce;</li> <li>• wyjaśnia, czym jest <i>Deklaracja praw ludów tubylczych ONZ</i>.</li> </ul> | <p>rozwiązania służące poprawie sytuacji ludności mieszkającej w slumsach;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• przedstawia swoje propozycje działań mających poprawić sytuację rdzennej ludności Ameryki.</li> </ul> |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia pojęcie: <i>PKB, PKB per capita (PKB na osobę)</i>;</li> <li>• korzysta z danych statystycznych, wskazuje w nich pozycję Stanów Zjednoczonych na świecie;</li> <li>• wymienia przyczyny sukcesu gospodarczego Stanów Zjednoczonych.</li> </ul>                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje argumenty potwierdzające fakt, że gospodarka Stanów Zjednoczonych należy do największych na świecie;</li> <li>• wymienia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych;</li> <li>• wyjaśnia pojęcie <i>gospodarstwo towarowe</i>.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych;</li> <li>• dzieli źródła sukcesu gospodarczego Stanów Zjednoczonych na przyrodnicze i pozaprzyrodnicze oraz je charakteryzuje.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje gospodarkę Stanów Zjednoczonych;</li> <li>• wyjaśnia pojęcia: <i>liberalizm gospodarczy, rośliny modyfikowane genetycznie</i>.</li> </ul>                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• ocenia rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej na podstawie analizy danych statystycznych.</li> </ul>                                                                       |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia pojęcia: <i>technopolia, przemysł high-tech</i>;</li> <li>• określa położenie geograficzne Doliny Krzemowej;</li> <li>• podaje czynniki rozwoju technopolii;</li> <li>• wymienia towary lub usługi, które powstały w Dolinie Krzemowej.</li> </ul>                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia pojęcia: <i>gospodarka oparta na wiedzy (GOW), park naukowo-technologiczny, przedsiębiorstwo start-up</i>;</li> <li>• wymienia czynniki, które umożliwiły</li> </ul>                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>• przedstawia proces rozwoju Doliny Krzemowej;</li> <li>• podaje przykłady przedsiębiorstw z Doliny Krzemowej.</li> </ul>                                                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje etapy funkcjonowania i rozwoju przedsiębiorstw w technopolii;</li> <li>• podaje przykłady wpływu technopolii na gospodarkę i życie ludności.</li> </ul>                                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>• ocenia wpływ przemysłu nowoczesnych technologii na rozwój gospodarki Stanów Zjednoczonych;</li> <li>• ocenia możliwość powstania technopolii w Polsce.</li> </ul>                    |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | rozwój Doliny Krzemowej.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>DZIAŁ IV: AUSTRALIA I OCEANIA, OBSZARY OKOŁOBIEGUNOWE</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                 |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>określa położenie geograficzne Australii i Oceanii;</li> <li>wymienia nazwy: najwyższego szczytu, najdłuższej rzeki, największego jeziora Australii wraz z Oceanią;</li> <li>wymienia nazwy: najwyższego szczytu najdłuższej rzeki, największego jeziora Australii;</li> <li>odczytuje dane z wykresów klimatycznych;</li> <li>wyjaśnia pojęcia: <i>rzeka epizodyczna, studnia artezyjska, endemit, basen artezyjski</i>.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii;</li> <li>wymienia pustynie Australii i wskazuje je na mapie;</li> <li>wymienia strefy klimatyczne w Australii;</li> <li>charakteryzuje wody powierzchniowe Australii;</li> <li>podaje przykłady endemitów w Australii;</li> <li>wyjaśnia, jak powstała Wielka Rafa Koralowa, wskazuje ją na mapie.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>omawia podział Oceanii;</li> <li>wyjaśnia, w jaki sposób powstają wyspy;</li> <li>charakteryzuje klimat Australii na podstawie wykresów klimatycznych;</li> <li>omawia zasoby wód artezyjskich i rolę w gospodarce Australii;</li> <li>wyjaśnia, jak pozyskuje się wodę ze studni artezyjskiej.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia czynniki kształtujące klimat Australii, omawia ich wpływ na klimat;</li> <li>podaje cechy, które odróżniają Australię od innych kontynentów;</li> <li>wyjaśnia przyczyny różnic między sumami opadów na wschodnim i zachodnim wybrzeżu Australii.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia, jak powstają atol i laguna;</li> <li>omawia wpływ klimatu na zasoby wodne Australii.</li> </ul>                                                                |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia największe miasta Australii i wskazuje je na mapie;</li> <li>pokazuje na mapie miejsca o małej i dużej gęstości zaludnienia;</li> <li>podaje główne cechy gospodarki Australii;</li> <li>wymienia zagrożenia dla środowiska przyrodniczego Australii.</li> </ul>                                                                                                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawia proces zasiedlania Australii;</li> <li>opisuje ludność Australii;</li> <li>przedstawia strukturę użytkowania ziemi;</li> <li>wymienia cechy rolnictwa oraz wymienia cechy przemysłu Australii.</li> </ul>                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>omawia sytuację Aborygenów przed przybyciem Europejczyków i w trakcie kolonizacji;</li> <li>omawia uwarunkowania przyrodnicze rozwoju rolnictwa;</li> <li>podaje zasoby mineralne Australii;</li> <li>omawia rolę usług w gospodarce Australii.</li> </ul>                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności;</li> <li>na podstawie map tematycznych charakteryzuje gospodarkę Australii;</li> <li>omawia handel zagraniczny Australii.</li> </ul>                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>wykazuje związek pomiędzy warunkami naturalnymi a rozmieszczeniem ludności;</li> <li>wykazuje związek między warunkami przyrodniczymi a gospodarką Australii.</li> </ul> |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia pojęcia: <i>Arktyka</i>,</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyznacza na mapie</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia przyczyny</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje cechy</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia zależność</li> </ul>                                                                                                                                            |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><i>Antarktyka, lądolód, nunatak;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• określa położenie geograficzne Arktyki, Antarktydy i Antarktyki;</li> <li>• wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego Arktyki i Antarktyki;</li> <li>• podaje przykłady roślin i zwierząt Arktyki i Antarktyki.</li> </ul> | <p>granice Arktyki, Antarktydy i Antarktyki;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje krajobraz Arktyki i Antarktydy;</li> <li>• na podstawie klimatogramów opisuje klimat Arktyki i Antarktyki.</li> </ul>                                                                                 | <p>występowania specyficznych warunków środowiska przyrodniczego na obszarach okołobiegunowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje status międzynarodowy Antarktydy określony w Układzie Antarktycznym;</li> <li>• wymienia rdzennych mieszkańców Arktyki.</li> </ul> | <p>środowiska przyrodniczego Arktyki i Antarktyki;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia przyczyny występowania specyficznych warunków środowiska przyrodniczego na obszarach okołobiegunowych.</li> </ul>                                        | <p>między wysokością górowania Słońca nad widnokresem a długością trwania dnia</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• i nocy na obszarach okołobiegunowych;</li> <li>• przedstawia historię odkryć polarnych.</li> </ul>                                                                                                       |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje przyczyny zainteresowania człowieka obszarami polarnymi;</li> <li>• opisuje warunki życia w Arktyce lub Antarktyce.</li> </ul>                                                                                                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia rodzaje badań prowadzonych w stacjach polarnych;</li> <li>• wskazuje cele współczesnych badań w Arktyce i Antarktyce;</li> <li>• wyszukuje w internecie nazwiska Polaków badających obszary polarne, zwłaszcza w kontekście zmian klimatu.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia uwarunkowania prawne dotyczące prowadzenia badań naukowych w Arktyce i Antarktyce;</li> <li>• wyszukuje dane na temat zmian klimatycznych skutkujących zmianą zlodzenia w obszarach polarnych.</li> </ul>                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia cele badań aktualnie prowadzonych w wybranych obszarach polarnych;</li> <li>• opisuje osiągnięcia Polaków w badaniach obszarów polarnych;</li> <li>• porównuje warunki życia w Arktyce i Antarktyce.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wykazuje konieczność prowadzenia badań w obszarach polarnych;</li> <li>• prezentuje samodzielnie zebrane dane, które świadczą o tym, że środowisko obszarów okołobiegunowych jest wrażliwe na zmiany klimatu;</li> <li>• ocenia znaczenie badań polarnych dla gospodarki i nauki</li> </ul> |

**Wymagania edukacyjne są dostosowane do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia.**

1. Program nauczania: Geografia. Szkoła podstawowa, klasy 5-8.  
Autorzy: Arkadiusz Głowacz, Agnieszka Lechowicz, Maciej Lechowicz, Piotr Stankiewicz
2. Podstawa programowa z przedmiotu *geografia* dla szkoły *podstawowej* w klasach IV-VIII.
3. Statut Szkoły Podstawowej nr 323 im. Polskich Olimpijczyków w Warszawie.